

права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 25 лют. 2021 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 341 с.

7. Бондар Н.А. Юридична освіта в Україні в умовах глобалізації: історико-правове дослідження : дис. ... доктора філософії : 081 Право. Суми, 2021. 276 с.

8. Гусарев С. Д. Деонтологічний аспект реформування юридичної освіти в Україні / Станіслав Гусарев // Практичні проблеми юридичної освіти України в контексті європейської інтеграції : матеріали Міжнародної конференції, Київ, Україна, 20 вересня 2001 р. Київ : Видавничий дім «KM Academia», 2001. – С. 66–71.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-427-9-2>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ АСПІРАНТІВ У НДІ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В.В. СТАШИСА НАПРН УКРАЇНИ

Батигарєва В. С.

доктор юридичних наук, професор,

директор

НДІ ВПЗ імені академіка В.В. Сташиса НАПРН України,

головний науковий співробітник

Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права»

НАПРН України

м. Харків, Україна

Попри труднощі воєнного стану, запровадженого у зв'язку з повномасштабною агресією РФ проти нашої країни, у Науково-дослідному інституті вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України не припинялася ані дослідницька діяльність, ані робота з підготовки наукових кадрів. Майже тридцять років в Інституті функціонує аспірантура. І навіть у найскладніші і драматичні будні міста-героя Харкова на науково-педагогічний колектив Інституту покладається обов'язок всіляко підтримувалися сприятливі умови для розв'язання чисельних завдань, пов'язаних із формуванням молодого науковця.

Саме в цей складний для українського суспільства період наукові розвідки і викладацька діяльність у галузі права набуває особливої цінності, особливого соціального звучання й значення, адже на

науковців покладено завдання забезпечити наступність поколінь у правознавстві; навчити молодь давати чітку правову оцінку протиправним діям, бути чутливими до соціальних викликів із тим, щоб своєчасно забезпечувати наукову фахову підтримку законотворчого процесу, аби боротися з наявними та упереджати виникнення нових ризиків і небезпек.

Завданнями, що становлять серцевину роботи з кропіткої підготовки вихованця системи здобування, є: опанування аспірантами освітньої складової програми «Право»; реалізація індивідуальної освітньої траєкторії у різноманітних формах; здійснення аспірантом авторського дослідження, що є логічним етапом і своєрідним свідченням творчого дозрівання справжнього вченого і що є особливо важливо у світлі законодавчих ініціатив стосовно запровадження постдокторальних програм, у межах яких молодий науковець повинен самостійно здійснювати фундаментальні дослідження, щоб мати підтримку, головним чином, фінансову від держави; участь аспірантів у спільних дослідницьких проєктах. Мається на увазі участь аспірантів у планових фундаментальних досліджень, котрі одночасно є й молодшими науковими співробітниками, а також участь разом із досвідченими фахівцями у дослідженнях, що проводяться на замовлення Фонду національних досліджень України.

У цьому зв'язку необхідно зазначити про основні практики забезпечення якості наукової роботи аспірантів Інституту, за допомогою яких досягається позитивний ефект у підготовці наукової молоді. Серед таких практик можливо виділити: 1) різноманітні заходи і наукові події, в яких беруть участь аспіранти; 2) реалізацію відповідних освітніх компонентів освітньо-наукової програми «Право»; 3) роботу досвідчених фахівців з аспірантами – наукових керівників і викладачів, що задіяні в реалізації навчальної компоненти освітньо-наукової програми; 4) видання в Інституті корисних матеріалів.

Серед заходів, які проводяться в Інституті для підвищення якості наукових досліджень, можна виділити такі з них, як: засідання ради з якості освіти в Інституті; засідання вченої ради Інституту, до складу якої в обов'язковому порядку від аспірантського середовища входить молодий дослідник (затвердження тем дисертацій, допуск до захисту, затвердження результатів звітування аспірантів Інституту за підсумками навчання та ін.); засідання ради молодих вчених, зустрічі зі стейкхолдерами; заходи з укріплення академічної доброчесності, проблем використання штучного інтелекту, а також освітянські студії, майстер-класи та ін. Отже, тематика перелічених заходів є найрізноманітнішою, але всі їх об'єднує спрямованість на допомогу аспірантам у їх наукових розвідках.

Допомога аспіранту в його науковій роботі здійснюється так само під час реалізації певних освітніх компонентів освітньо-наукової програми «Право». Зокрема, таку функцію виконує дисципліна «Основи науково-дослідної діяльності», яка є: по-перше, методологічним базисом для здійснення якісних наукових розвідок апсрінатів; по-друге, платформою для передачі власного досвіду викладачів з організації наукової роботи.

Також слід відмітити й про такий інструмент, як проведення бінарних занять за різними дисциплінами. Бінарні заняття, по суті, своєю назви передбачають опору на діалог, наукову дискусію, презентацію різних позицій у викладенні та трактуванні одного й того самого навчального матеріалу та наукової інформації. Ці заняття дають можливість показати специфіку знання представників різних наукових шкіл. Для проведення бінарних зайнять запрошуються науковці, практики, колишні випускники аспірантури, стейкхолдери, які демонструють високий професіоналізм.

На бінарних заняттях обговорюється різна проблематика боротьби зі злочинністю, питання соціального феномену науково-дослідницької діяльності як такої, її сутності та значення для суспільного прогресу, майбутньої науки та місця моральних і правових принципів у проведенні наукових досліджень. Під час бінарних занять аспіранти навчаються бути поміркованим, науково толерантними, щоб уникати категоричності. Таким чином, в Інституті створюється середовище, в якому аспірант отримує новий досвід без будь-яких стереотипів.

Безпосередню роботу з аспірантами проводять: наукові керівники, за потреби так само й інші фахівці Інституту (форматом такого спілкування є як онлайн-студії, так і традиційний аудиторний формат), інспектор з аспірантури. Робота інспектора з аспірантури відбивається у постійній інформаційній підтримці та консультаціях аспірантів і наукових керівників. Крім того, в Інституті запроваджена практика попереднього рецензування дисертацій у підрозділах, і здобувачі, врахувавши думки фахівців-рецензентів, виходять на подальший етап свого становлення як молодих фахівців уже з удосконаленою роботою.

Завданням спільноти Інституту під час роботи з аспірантами є створення мотивуючого середовища, щоб прищепити аспірантам інтерес до організації та здійснення фундаментальних і прикладних досліджень у сфері боротьби зі злочинності, а викладачам та науковим керівникам – інтерес до якісної підготовки молодих фахівців, добре підготовлених до майбутньої наукової і викладацької діяльності. І велика надія в цьому плані покладається на наукову співпрацю і педагогічне партнерство аспірантів, їх наукових керівників та

викладачів. Здається, що в цьому, напевно, і криється ключ до успіх у формуванні творчої особистості молоді людини.

В Інституті є усталеною практика видання та поширення серед аспірантів корисних матеріалів. Зокрема, у цьому році були видані дві пам'ятки. Одна з них – пам'ятка щодо формулювання наукових результатів у дисертаціях та інших роботах із права, а друга – пам'ятка щодо написання наукових праць у науковому стилі.

Також інструментом, за допомогою якого досягається позитивний ефект у підготовці наукової молоді, стала підготовка в Інституті знакового посібника під назвою “Формула якості правового дослідження”. При цьому слід зазначити, що такі пам'ятки і посібник були поширені не лише серед аспірантів Інституту, а й серед близько 40 правничих шкіл України.

Надбанням Інституту так само є дорожня карта захисту PhD в умовах воєнного стану, презентація якої відбулася на різних форумах, присвячених проблемам підготовки аспірантів. Окрім того, в Інституті розроблені рекомендації щодо безпечного і етичного використання нейромереж, систем штучного інтелекту в освітній і самоосвітній діяльності під час реалізації освітньої програми “Право”.

Використання перелічених та інших інструментів, безумовно, має значні перспективи для підвищення якості освіти. Ці перспективи вбачаються у розширенні можливостей для здобувачів третього освітньо-наукового рівня і дослідників-початківців побудувати власну кар'єру у науковій установі; співпраці працівників Інституту і стейкхолдерів освітньо-наукової програми для формування в аспірантів професійної зрілості, зокрема, таких компонент, як професійна визначеність, навички професійного спілкування, усвідомлена відповідальність за дослідження, що проводяться, самоприйняття і самоповага, позитивна й адекватна самооцінка.